

Mishpatim מִשְׁפָּטִים wetten. Shemot (Exodus) 21:1-24:18

Hoe lang is een lang leven?

De Parasha van deze week, *Mishpatim*, presenteert de eerste uitgebreide reeks Torah-wetten. En de lijst wordt afgesloten met een zegen:

En gij zult Hasjem, uw God, dienen, en ik zal uw brood en uw water zegenen; en ik zal ziekte uit uw midden wegnemen; niemand zal mislukken of onvruchtbaar zijn in uw land, en het aantal van uw dagen zal Ik vullen. Shemot (Exodus) 23:24-25.

HaShem belooft dat Hij de levensduur zal vullen van iemand die Zijn wetten correct en oprecht naleeft. Wat betekent dit? Hoe lang is een "volledige" levensduur? De Ba'al HaTurim (Rabbi Yakov ben Asher, 1269-1343) merkt op dat de *gematria* van *amal'e* (אמלא), "Ik zal vullen", 72 is, wat vervolgens suggereert dat een volledige levensduur 72 jaar is. Hij citeert vervolgens Tehilim (Psalm) 90:10 als ondersteuning: "De dagen van onze jaren zijn zeventig jaar, of in kracht, tachtig jaar ..." De Ba'al HaTurim verzoent het cijfer van 72 jaar in de parasha met 70 jaar in Tehilim (Psalmen) door te stellen dat het geboortjaar en het sterfjaar niet mee tellen. Een pasgeborene is in wezen niet in staat om iets te doen, net zoals een zwakke en vermoedelijk zieke oudere in zijn laatste levensjaar. Daarom zou iemand die de leeftijd van 72 jaar heeft bereikt, tevreden moeten zijn met een "vervulde" levensduur.

Het is dan ook interessant dat de wijzen spreken over Esau en Ismaël, en ze verwijzen vervolgens naar het christendom en de islam. Er zouden dus 35 wortelstammen zijn die gedomineerd worden door de West-Christelijk-Europese invloedssfeer en 35 gedomineerd door de Oost-Moslim-Aziatische invloedssfeer, tel hierbij Esau en Ismaël bij en je komt ook op 72.

Hetzelfde geldt voor het aantal mensen in het Sanhedrin: soms wordt naar hen verwezen als een raad van 70 wijzen, en soms van 72 wijzen. De reden is dat er 70 wijzen in de raad zaten, plus de *nasi* (president) en *av beit din* (vaak vertaald als "vice-president", hoewel letterlijk "hoofd van de rechtbank", en misschien is dit ook vergelijkbaar met de huidige voorzitter van het Huis). De *Zohar* (III, 275b) zegt dat dit model begon in de tijd van Mozes, toen er een raad was van 70 ouderlingen (zoals we lezen in de parasha van deze week, Shemot (Exodus) 24:1) plus Mozes en Aäron die aan hun hoofd zaten.

Het getal 72 is significant op mystiek niveau. Een van HaShem's meest verborgen en verheven namen is de Naam van 72 (ע"ב). Deze naam is afgeleid van de numerologische techniek van *milui*, "vullen". Bij het "vullen" van het *Tetragrammaton* door elke letter met *yuds* te spellen, als volgt: יו די ה יו די ה יו די ה, heeft men een naam met een waarde van 72. Deze naam komt overeen met het hoogste universum van *Atzilut*, het rijk van pure goddelijke uitstraling. Ondertussen is er ook een set van 72 drieletterige namen van HaShem. Aangezien elke naam drie letters heeft, zijn er in totaal 216 letters. Dit is de *gematria* van *Gevurah* (גבורה), "kracht" of "terughoudendheid".

Bedenk dat *Gevurah* een van de Tien Sefirot is en de gehele linkerkolom van de Sefirot vertegenwoordigt. *Gevurah* is het domein van de *Sitra Achra*, "de Andere Kant", de bron van het kwaad in deze wereld. Het is ook de plaats van oordeel en straf. Tegenover *Gevurah* staat de Sefira van *Chessed*, "Vriendelijkheid", die de hele rechterpilaar van de Sefirot vertegenwoordigt. Het is de plaats van liefde en mededogen. De *gematria* van *Chessed* (חסד) is 72. Dus de 72 drieletterige namen van HaShem, die samen 216 letters vormen, vertegenwoordigen de balans tussen Rechts en Links, *Chessed* (72) en *Gevurah* (216).

De Arizal (*Etz Chaim* , Sha'ar HaKlalim, hoofdstuk 3) wijst erop dat de Hebreeuwse term voor zwangerschap, *ibbur* (עיבור), is samengesteld uit de letters ע"ב (72) en רי"ו (216). Ook in de baarmoeder vormt HaShem een pasgeborene door twee krachten die van Chessed (72) en Gevurah (216). Dit is inderdaad wat er embryologisch gebeurt, waar cellen prolifereren (Chessed) terwijl ze ook worden geruimd en "gebeeldhouwd" (Gevurah) in de juiste vorm. Bij de ontwikkeling van de foetus is het net zo belangrijk dat cellen op het juiste moment op de juiste plaats afsterven als dat nieuwe cellen zich vormen. *Deze Chessed-Gevurah-balans wordt Rachamim genoemd, "genade".* Barmhartigheid is dat punt waarop een persoon zich in een dominante, bestraffende positie bevindt (Gevurah), maar niet meer kwaad toebrengt dan nodig is (Chessed). Rachamim is een balans tussen Chessed en Gevurah. Passend is dan ook het woord voor "baarmoeder" in het Hebreeuws *rechem* .

Tachtig jaar

In de Psalm hierboven lezen we dat een volledige levensduur 70 jaar is, maar "in kracht", *b'gevurot* , is 80 jaar. Er zijn meerdere verklaringen voor deze stelling. Aan de ene kant kan het betekenen dat iemand na de leeftijd van 70 waarschijnlijk in een slechtere gezondheid verkeert, dus het extra decennium van het leven zit vol met *gevurot* : beperkingen, ernst en moeilijkheden. Aan de andere kant kan het betekenen dat als een persoon *b'gevurot* leeft , met veel beperkingen en diëten, hij zijn levensduur misschien met nog eens tien jaar kan verlengen. Anderen zeggen dat het simpelweg betekent dat een bijzonder "stoere" of "sterke" persoon 80 jaar zal worden.

Een meer mystieke verklaring is dat terwijl een volledige levensduur 70 is op welk punt een persoon gelukkig naar de volgende wereld kan gaan, men nog een decennium van *gevurot* kan blijven en lijden in deze wereld. Het doel hiervan is om hier in deze wereld geestelijk te reinigen om de meer pijnlijke reiniging te vermijden die in de volgende wereld zou kunnen wachten. (Over het algemeen is er een idee dat het fenomeen van ouder worden en lijden in gezondheid voor *kapparah avonot* is , om zich geestelijk te reinigen voor de levenslange zonde.)

De Wijzen (*Avot* 5:21) gebruiken dezelfde terminologie als in de Tehilim (Psalmen) wanneer ze de verschillende leeftijden van iemands leven specificeren: "Op zeventigjarige leeftijd; Op tachtig, de leeftijd van *Gevurah* ; Negentig, een gebogen lichaam; Honderd, alsof hij dood is en van deze wereld is verdwenen." Een basislezing lijkt een grimmig beeld van ouder worden te schetsen. Veel van de commentatoren wijzen er echter op dat deze mijlpaalbeschrijvingen voor de gemiddelde persoon zijn. We zien dat mensen in goede gezondheid en kracht ouder dan 100 *kunnen worden*. Over Mozes, bijvoorbeeld, zegt de Torah Devarim (Deuteronomium) 34:7 dat hij "honderdtwintig jaar oud was toen hij stierf; zijn oog was niet dof en zijn natuurlijke kracht nam niet af." Ironisch genoeg was het dan ook Mozes die Tehilim (Psalm) 90 componeerde, waar staat dat een volledige levensduur 70 of 80 jaar is!

Toen hij negentig werd, wijst Rabbeinu Yonah (van Gerondi, ca. 1200-1264) erop dat de woorden op twee manieren gelezen kunnen worden: *Lashuach* , van het woord *shiach* , "pit" omdat de persoon klaar is voor het graf of *lasuach* , "spreken". Dit laatste is bedoeld om te leren dat een persoon die ouder is dan 90 jaar fulltime in Torah moet converseren om zijn Torah en mitswot te maximaliseren nu zijn dagen geteld zijn. Dit hangt samen met het idee dat 90 jaar een bijzonder gunstige tijd is om een complete *tzaddik* te worden , waarop gezinspeeld wordt door het feit dat 90 de waarde is van de letter *tzadi* . Als iemand dit met succes doet, kunnen ze op de leeftijd van 100 als een engel zijn, wat de diepere betekenis is van de verklaring van de Wijzen dat iemand "als dood" is:

De Lubavitcher Rebbe legde uit dat "als dood" verwijst naar iemands *jetzer hara* , "kwaadaardige neiging", die sterft op 100 (zie *Likkutei Sichot* op Vayera). Hierdoor staat een persoon dicht bij een engel dan bij een mens. Bovendien vertegenwoordigt 100 een vervulling van de Tien Sefirot, die elk zijn samengesteld uit hun eigen innerlijke Tien Sefirot. Dat maakt een totaal van 100 spirituele vaten, waarop wordt gezinspeeld door de gematria van *keliem*(כלים) "vaten", dat is 100. Als zodanig krijgt een rechtschapen persoon die de leeftijd van 100 bereikt nog een enorme spirituele boost. Zo iemand heeft zelfs nog meer

kansen om HaShem's heilige werk te doen op die speciale leeftijd. Opmerkelijk genoeg zien we meerdere rabbijnen die precies dat deden. Rav Kaduri (1898-2006), bijvoorbeeld, onderwees en begeleidde mensen tot aan zijn laatste dagen, terwijl Rav Shteinman (1914-2017) zijn laatste internationale toernee maakte toen hij zijn honderdste verjaardag naderde. De Saba Kadisha (Rabbi Shlomo Eliezer Alfandari, ca. 1826-1930) verhuisde pas rond zijn 100ste verjaardag naar Jeruzalem op verzoek van een aantal grote rabbijnen die zijn leiding zochten.

Tot 120

Zoals we hierboven zagen, was Moses gezond tot zijn laatste dag op 120-jarige leeftijd. Dit is dan ook de oorsprong van iemand 120 jaar wensen op zijn verjaardag. De oorsprong is niet, zoals algemeen wordt aangenomen, Bereshiet (Genesis) 6:3, waar staat: "En HaShem zei: 'Mijn geest zal niet eeuwig in de mens blijven, want ook hij is vlees; daarom zullen zijn dagen honderdtwintig jaar zijn.'" Velen nemen aan dat dit vers betekent dat de levensduur van een persoon beperkt is tot 120 jaar. Dat kan echter niet het geval zijn wanneer we goed studeren, aangezien mensen tot ver na de 120 bleven leven nadat HaShem deze verklaring had afgelegd. Zelfs na Mozes waren er mensen die ouder waren dan 120 jaar, zoals Yehoyada die stierf op 130-jarige leeftijd Divrei Hayamim beth (II Kronieken) 24:15. Integendeel, het vers in Bereshiet (Genesis) betekent dat HaShem de zondvloed aankondigde. Deze zou 120 jaar vanaf dat punt komen. HaShem gaf de mensheid een lange periode om zich te bekeren en zichzelf te redden. Dat gezegd hebbende, is er natuurlijk wel in het vers van Bereshiet een toespeeling op Mozes' levensduur van 120 jaar. Het cryptische woord *b'shagam* (בשגם), vrij vertaald als "ook" of "omdat ook", heeft een waarde van 345, en dat is gelijk aan *Moshe* (משה).

Tegenwoordig is de gemiddelde levensverwachting in de westerse wereld bijna 85 jaar. Steeds meer mensen bereiken de 90 en zelfs de 100. Met moderne voeding, sanitaire voorzieningen en medicijnen is leven tot 120 in relatief goede gezondheid binnen handbereik. Dit alles is in overeenstemming met wat is geprofeteerd: "Er zal geen kind van dagen meer zijn, noch een oude man die zijn dagen niet heeft vervuld; want de jongste zal sterven als hij honderd jaar oud is..." Yeshayahu (Jesaja 65:20).

Rabbi Itzchak vervolgt door te zeggen dat de tijd zal terugkeren naar "goddelijke jaren", waarin duizend huidige menselijke jaren gelijk zijn aan één goddelijke dag (gebaseerd op Tehilim{Psalm} 90:4). Dat betekent dat een persoon 80 miljoen jaar zal leven! Op het eerste gezicht klinkt dit misschien vergezocht. Er moeten echter een aantal dingen in gedachten worden gehouden: ten eerste weten we dat tijd relatief is en dat sneller en dichter bij de lichtsnelheid gaan veroudering "vertraagt". Ten tweede gaat de snelle wetenschappelijke vooruitgang onverminderd door, en er zal spoedig een tijd komen dat we de technologie zullen hebben om grote stukken ruimte-tijd te doorkruisen met bijna lichtsnelheid. Het is dus niet onredelijk om aan te nemen dat een 2000-jarige persoon zijn leven over miljoenen jaren kan rekken. Als je bedenkt dat het waarneembare heelal ongeveer 93 miljard lichtjaar in doorsnee is, zou zelfs dan een enkele persoon niet ver kunnen reizen!

Laten we hopen dat we deze bijzondere dingen mogen meemaken maar laten we eerst maar eens gaan doen waar deze Parasha mee begint; En gij zult Hasjem, uw God, dienen, en ik zal uw brood en uw water zegenen; en ik zal ziekte uit uw midden wegnemen; niemand zal mislukken of onvruchtbaar zijn in uw land, en het aantal van uw dagen zal Ik vullen. Shemot (Exodus) 23:24-25.

Shabbat Shalom J

Jaacov.